

کابل ۲۰۲۰/۰۳/۲۲

ایندیپندنت

افغانستان چه کرد که از اتکای اقتصادی به پاکستان آزاد شد

دولت در شش سال گذشته، سه اقدام بنیادی برای کاهش اهمیت بندر کراچی انجام داد.

در هنگامه گسترش ویروس کرونا و اما و اگر های مذاکرات صلح افغانستان با طالبان، پاکستان بار دیگر بندرگاه مرزی تورخم را به روی افغانستان بست و موجب شد که قیمت مواد خوراکی در کابل چند برابر شود. این کشور همسایه که شریک تجاری سنتی افغانستان بوده است، در مقاطع حساس سیاسی همواره در های خود را موقتاً به روی کابل بسته است و به اقتصاد، از پنجره سیاست نگریسته است. با افزایش نرخ خوراکی در افغانستان، کسانی بی ثباتی سیاسی را مقصر دانستند، بعضی تاجران را به احتکار متهم کردند و عدهای هم بار دیگر به اهمیت مرز پاکستان برای اقتصاد افغانستان اشاره کردند. اما وابستگی افغانستان به تجارت با پاکستان چقدر مهم است و آیا حیات و مامت اقتصادی افغانستان مثل دهه های ۹۰ میلادی به داد و ستد با پاکستان وابسته است؟

چشم افغانستان محاط به خشکی که به آب های آزاد راه ندارد، سال هاست که برای انجام معاملات بازرگانی، به بندر کراچی پاکستان دوخته شده است. پاکستان شریک بزرگ تجاری افغانستان بوده است. ارقام رسمی نشان می دهد که تا همین چند سال پیش، افغانستان بزرگترین بازار کالا های پاکستانی بود و ۱۳ درصد کل صادرات پاکستان، به این کشور همسایه سرازیر می شد. اما هرچند افغان ها می دانستند که پاکستان شریک قابل اعتمادی نیست، کاری از دست شان بر نمی آمد.

با روی کار آمدن حکومت وحدت ملی به رهبری اشرف غنی در سال ۲۰۱۴، کاهش اتکای اقتصادی به پاکستان در صدر برنامه ها قرار گرفت. دولت افغانستان در این شش سال، سه اقدام بنیادی اقتصادی کرد که اهمیت بندر کراچی را کاهش داد.

* تغییر نگاه از جنوب به شمال و ایجاد رابطه گسترده با کشور های آسیای مرکزی، از جمله قزاقستان و قرقیزستان.

* گسترش روابط با ایران و هند با امضای قرارداد سه جانبه بندر چابهار.

* ایجاد دهلیز های هوایی با کشور های منطقه.

بنابراین، بخش عمده مسیر ترانزیتی افغانستان دیگر از راه پاکستان نیست و کابل به ایران و آسیای مرکزی و دهلیز های هوایی متکی شده است تا از وابستگی اش به پاکستان بکاهد. افغانستان توجه و اهمیت زیادی برای راه های بدیل در آسیای مرکزی قایل شده است. دیپلماسی فعالی در این شش سال با همسایگان شمالی در پیش گرفته شده است و چندین پروژه راه آهن و بندر های مشترک با تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان، در حال تکمیل شدن است. مردم افغانستان این را تحول بزرگی در عرصه اقتصادی و تجاری خود می دانند.

خان جان الکوزی، معاون اتاق تجارت کشور می گوید: «روابط تجاری بین افغانستان و قزاقستان، در حال توسعه است و سال گذشته ۷۶۶ میلیون دلار امریکایی از قزاقستان واردات داشتیم که بیشترش آرد و مواد نفتی بود.» این حجم بیش از یک سوم کل تجارت افغانستان با پاکستان در اوج معاملات دو کشور همسایه است. افغانستان سالانه مقدار زیادی گندم، آرد، آهن، موادسوختی، مواد ساختمانی و دارو از قزاقستان وارد می کند و قزاقستان نیز بازار خوبی برای میوه های خشک و تازه و نیز زعفران افغانستان است.

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: د لیکني د لیکنيزې بڼې پاڼوالې د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

صادرات عمده افغانستان به قزاقستان سنگ مرمر، تولیدات کشاورزی، میوه خشک و قالین اعلام شده است. به همین ترتیب داد و ستد افغانستان با ترکمنستان، قرقیزستان و ازبکستان نیز در حال گسترش است. نگاه استراتژیک افغانستان به همسایه های شمالی که دخالت زیادی هم در امور سیاسی یکدیگر ندارند، برای تامین مواد اولیه پر دستاورد بوده است.

تحول دیگر، امضای توافقنامه سه جانبه تجاری بندر چابهار در جنوب شرقی ایران در ماه می سال ۲۰۱۶ بود. این موافقتنامه در جریان سفر اشرف غنی، رئیس جمهوری افغانستان، و نرنندرا مودی، نخست وزیر هند به ایران و با میزبانی حسن روحانی، همتای ایرانی شان در تهران حاصل شد. وزارت تجارت افغانستان می گوید: «توافق چابهار یک گام بسیار مهم است که ظرفیت اقتصادی و ترانزیتی آن بسیار زیاد است که کشور هند در حدود ۱۵ میلیون دلار سرمایه گذاری در راستای ایجاد کار های زیربنایی آن را به عهده گرفته است.»

بر اساس بیانیه وزارت تجارت افغانستان: «قبلا تمام کالاهای (وارداتی) افغانستان از بندر کراچی پاکستان وارد افغانستان می شد، اما دولت افغانستان مصمم شد تا به مسیر ترانزیت کالاها و اموال تجاری تنوع بخشد و از وابستگی ترانزیتی متکی به یک کشور خاص بکاهد. خوشبختانه بندر چابهار در اثر یک توافق میان مقامات افغانستان و ایران، به تاجران افغان واگذار شد. این توافق یک گام مثبت در عرصه تجارت افغانستان با کشور های همسایه محسوب می شود. موقعیت جغرافیایی این سه کشور، عمده ترین عامل در تجارت سه جانبه به شمار می رود.»

اولین محموله های افغانستان شامل ۲۰ کانتینر میوه خشک، از راه بندر چابهار به بمبئی هم رسیده است. گرچه آمریکا بندر چابهار را بر اساس تقاضای افغانستان از تحریم معاف کرده است، اما اگر این پروژه توسعه یابد، یک شاهراه عمده که چابهار را به شاهراه قندهار - هرات وصل خواهد کرد و دو خط راه آهن نیز اجرایی خواهد شد. نخستین خط آهن که هند ساخت آن را برعهده دارد، بندر چابهار را به منطقه حاجی گک که ارزش ذخایر معدنی آن بین یک تا سه هزار میلیارد دلار برآورد شده است، وصل خواهد کرد. خط دوم که ایران می سازد، شهر هرات را به مشهد متصل می کند و از آن جا به سمت ترکیه ادامه خواهد یافت. ساخت این خط آهن حدود ۱۰ سال طول خواهد کشید.

از همین حالا، ارقام رسمی نشان می دهد که سطح تجارت بین افغانستان و پاکستان که حدود ۲.۵ میلیارد دلار در سال بود، بیش از ۴۰ درصد کاهش یافته است. برعکس، مبادلات تجاری کابل و تهران که حدود ۸۰۰ میلیون دلار بود، حالا به حدود ۱.۸ میلیارد دلار افزایش یافته است. گام دیگر در راستای کاهش وابستگی به یک منبع برای افغانستان، ایجاد دهلیز های هوایی تجاری بوده است. این کشور اکنون به ۱۵ مقصد آسیایی و اروپایی از جمله چین، هند، ترکیه، امارت متحده عربی، عربستان سعودی و قطر، دهلیز هوایی دارد و محموله های تجاری، عمدتا شامل میوه خشک و زعفران، به آن مقصد ها می فرستد.

اجمل احمدی، سرپرست وزارت تجارت افغانستان می گوید: «۱۳۹۸، سال پُر دستاوردی برای افغانستان بود. صادرات ۱ میلیارد دلار برای نخستین بار، تکمیل ۴ پروژه زیربنایی در پارک های صنعتی. در سال ۱۳۹۹، اهداف ما رسیدن به هدف ۱.۵ میلیارد دلار صادرات و آغاز پروژه های جدید زیربنایی در پارک های صنعتی و ایجاد پارک های زراعتی و مخصوص بانوان متشبهت خواهد بود.»

تمام این عوامل که کنار هم گذاشته شود، برمی آید که افغانستان دیگر در محاصره اقتصادی نیست و بستن بندرگاه های مرزی پاکستان شاید بر مشکلات بیافزاید، اما از اهمیت حیاتی آن به شدت کاسته شده است. ثابت شده است که اعمال فشار اقتصادی، برای هر دو کشور زیان بار است. اداره توسعه تجارت پاکستان (TDAP) در گزارشی که تازه منتشر کرده است، نگران پیامد هایی است که کاهش تجارت بین افغانستان و پاکستان برای اسلام آباد دارد و می گوید که صادرات پاکستان در سه ربع اول سال ۲۰۱۹ به شدت کاهش یافته است.

در گزارش این اداره دولتی آمده است: «پاکستان به تدریج سهم تجارتش را در بازار افغانستان به ایران، هند و چین واگذار می کند که شرایط بهتر تجاری ارایه می دهند. پاکستان باید هزینه های ترانزیت و تجارت دو جانبه برای تامین دسترسی به بازار افغانستان را کاهش دهد.»

د پانوی شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خیر و لولئ